

8. Профессиональный словарь лоббистской деятельности (составитель П. А. Толстых) // Центр по изучению проблем взаимодействия бизнеса и власти, Москва, 2009. – Режим доступа : http://lobbying.ru/dictionary_word.php?id=6.
9. http://www.nbu.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/dis.in%5D
10. <http://language.br.com.ua/>
11. *Fisher J.* Public Relations and Government Relations : Handbooks for Voluntary Organizations : No. 4 / John Fisher. Government of Canada, 1986. – 65 p.
12. Government Relations. – Режим доступа : http://uk.wikipedia.org/wiki/GR_менеджер.
13. *Grant T.* Lobbying, Government Relations, and Campaign Finance : Navigating the Laws, Regulations and Practices of National Regimes [Hardcover] / Thomas Grant. – Oceana TM, 2007. – 1-st ed. – 690 p.
14. *Mack Charles S.* Lobbying and Government Relations : A Guide for Executives [Hardcover] / Charles S. Mack. – Quorum Books, 1989. – 244 p.

Надійшла до редколегії 04.09.2012 р.

УДК 351.74:35.078.3(477)

М. Ф. КРИШТАНОВИЧ

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Досліджено процес інформаційно-аналітичного забезпечення ОВС України, форми, методи, організаційно-правові і кадрові основи його здійснення, перспективи подальшого розвитку.

Ключові слова: Україна, інформаційна політика, інформаційно-аналітична діяльність, органи внутрішніх справ.

The process of information-analytical support of internal affairs agencies is examined as well as forms, organizational, legal and personnel basics of its realization and perspectives for further development.

Key words: Ukraine, information policy, information-analytical activities, internal affairs agencies.

Серед пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ (далі – ОВС) на період 2010 – 2014 рр. МВС України визначило проблеми їх інформаційно-довідкового та науково-технічного забезпечення [14].

Слід зазначити, що різні аспекти інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів розглядали у своїх наукових дослідженнях І. Арістова, А. Бандурка, А. Бейкун, Є. Додін, В. Іванов, І. Олійник, В. Плішкін, О. Сировой, М. Тучак, О. Фролова та ін. Метою даної статті є системний аналіз основних напрямів здійснення та перспектив розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ОВС України.

Інформаційно-аналітичне забезпечення в діяльності ОВС України посідає дуже важливе місце. В. Афанасєв справедливо зазначає, що керуюча и керована системи не можуть існувати без інформації [1, с. 19]. Саме інформаційно-аналітична робота дає можливість ефективно забезпечити всі види управлінської діяльності, організувати якісний зв'язок, який виникає між різними ланками системи управління, а також вирішувати поточні проблеми у процесі здійснення правоохоронної діяльності відділами та підрозділами ОВС. Інформаційно-аналітичне забезпечення ОВС України сучасними дослідниками визначається як комплекс організаційних, правових, технологічних засобів, які забезпечують процес збирання, отримання, обробки, поширення, аналізу та використання інформаційних ресурсів, необхідних для виконання визначених законом завдань та функцій цих органів [12, с. 351].

Створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення обумовлено необхідністю підвищення якісного рівня діяльності ОВС. Вона дозволяє оперативно надавати інформацію в підрозділи ОВС; сприяти скороченню технологічного циклу; визначати шляхом аналізу і оцінювання перспективи змін обсягу роботи органів внутрішніх справ; робити висновки про те, на яких ділянках роботи мають бути зосереджені основні зусилля органів внутрішніх справ; з'ясувати, як найбільш раціонально моделювати розподіл сил і засобів ОВС, які корективи потрібно вносити у форми і методи їх роботи.

Результати інформаційно-аналітичного забезпечення є особливо важливими для співробітників ОВС, де від оперативності і швидкості прийняття управлінського рішення нерідко залежить життя людини. У наш час для вирішення цієї проблеми вже недостатньо лише традиційних методів, сформованих, як правило, на професійному досвіді та інтуїції особи, яка приймає рішення. Вимагається залучення таких інформаційних технологій, які у стані забезпечити автоматизацію процесів прийняття рішення. Саме з допомогою сучасних інформаційних технологій можна організувати замкнене коло управління, коли суб'єкт управління, приймаючи рішення для об'єкта його виконання, зможе продовжувати відслідковувати і своєчасно втручатися у виконання прийнятого рішення [8].

Інформаційне забезпечення діяльності ОВС України, залежно від територіального підпорядкування, здійснюється на трьох рівнях. Перший рівень – центральний, інтегрує інформаційні підсистеми ОВС загальновідомчого значення та галузевих служб МВС. На цьому рівні інтегрується інформація, що використовується при аналізі, плануванні, прийнятті рішень і проведенні в межах України оперативно-розшукових, слідчих та інших спеціальних заходів по боротьбі зі злочинністю. Другий рівень – регіональний, охоплює інформаційні обліки, які

є складовими загальновідомчих інформаційних підсистем і використовуються обласними службами ОВС. У складі банків даних регіонального рівня інтегрується інформація, яка має регіональний характер і містить дані про надзвичайні події, злочини та адміністративні правопорушення. Третій рівень – місцевий, який охоплює інформаційні обліки, що є складовими загальновідомчих інформаційних підсистем і які використовуються в міських, районних і лінійних ОВС, спеціалізованих підрозділах міліції.

Із 1985 р. почав формуватися єдиний автоматизований банк даних, в якому зосереджувалась інформація, необхідна для здійснення органами внутрішніх справ основних функцій та управління підрозділами системи МВС. У всіх чергових частинах ОВС була встановлена автоматизована система оперативного інформування, яка являла собою комплекс інформаційних, програмних, технічних, організаційних засобів, що призначені для збору, зберігання, контролю та видачі інформації в черговій частині [3, с. 32].

У 2002 р. у складі МВС України було створено Департамент інформаційних технологій, а у 2006 р. Наказом МВС № 933 на його основі мали організувати Оперативно-аналітичний департамент, який передбачав розбудову оперативно-аналітичних структур, як у центральному апараті, так і в обласних підрозділах. Але чітко сформулювати цілі й завдання діяльності цього підрозділу не вдалося. Тому 8 лютого 2007 р. наказом МВС № 34 він був реорганізований у Департамент стратегічного аналізу та прогнозування. Того ж року в міських, районних, лінійних органах внутрішніх справ України були створені сектори інформаційних технологій. Їх метою та завданнями було визначено: організація та здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-службової діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ України; надання, в межах повноважень, інформаційних послуг фізичним і юридичним особам у порядку, встановленому законодавством України відповідно до вимог нормативно-правових актів, що регулюють цю діяльність; формування довідково-інформаційних фондів; ведення оперативно-пошукового і криміналістичного обліку, що є результатом здійснення процесу діяльності ОВС, обробка персональних даних.

Подальше загострення криміногенного стану в Україні висувало вимоги докорінного поліпшення інформаційного забезпечення діяльності ОВС у боротьбі зі злочинністю, створення принципово нової системи, яка мала поєднувати всі накопичені та наново створювані масиви оперативно-розшукового призначення в єдину інформаційно-обчислювальну мережу органів внутрішніх справ України. Наказом МВС України від 12 жовтня 2009 р. було затверджено “Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України”, в якому було визначено її мету, призначення, завдання, статус, структуру та склад [15]. Мета створення цієї системи полягала в об’єднанні існуючих в органах і підрозділах ОВС інформаційних ресурсів в єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп’ютерного та телекомунікаційного обладнання для підтримки оперативно-службової

діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ, суттєвого зміцнення їх спроможності протидії та профілактики злочинності.

На сьогодні лише масиви Управління інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС України в Харківській обл. включають 20 автоматизованих інформаційних систем оперативного-розшукового та централізованих обліків, які нараховують понад 1 млн інформацій і використовуються для розкриття злочинів, розшуку осіб, які переховуються від суду та слідства, встановлення місцезнаходження безвісти зниклих громадян і встановлення невпізнаних осіб громадян. Працівниками Управління інформаційно-аналітичного забезпечення середньому за рік надаються відповіді на 70 тис. запитів правоохоронних органів та на 200 тис. звернень громадян, з використанням інформаційних масивів. Управлінням інформаційно-аналітичного забезпечення щороку розкривається понад 15 тис. злочинів [16].

На виконання вимог наказу МВС України від 28 травня 2010 р. № 210 та з метою вдосконалення єдиної інформаційної політики МВС та її ефективної реалізації, зміцнення взаємодії із засобами масової інформації і громадськими об'єднаннями, об'єктивного інформування населення про діяльність органів внутрішніх справ розпочалось створення інформаційних рад при УМВС усіх областей України. Основними функціями цих інформаційних рад були визначені:

- аналіз та оцінка інформаційного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ УМВС;
- підготовка рекомендацій керівництву УМВС щодо вдосконалення взаємодії структурних підрозділів УМВС, міськрайорганів із засобами масової інформації;
- надання пропозицій з удосконалення забезпечення інформаційної діяльності органів внутрішніх справ;
- проведення моніторингу районних та міських видань на предмет висвітлення діяльності міськрайвідділів [13].

Остаточне формування інформаційної служби завершилося у квітні 2011 р. Основні завдання Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення були визначені в реалізації в межах компетенції МВС державної політики та пріоритетних напрямів створення сучасної інформаційної інфраструктури України; організації і здійсненні інформаційно-аналітичного забезпечення оперативного-розшукової діяльності структурних підрозділів центрального апарату МВС, ГУМВС, УМВС; аналізі стану злочинності та підготовці аналітично-інформаційних матеріалів для прийняття управлінських рішень керівництвом МВС; систематизації збору, накопичення та актуалізації інформаційних обліків, що утворилися у процесі діяльності ОВС, формуванні централізованих інформаційних ресурсів; створенні умов для захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах; наданні інформаційних послуг фізичним та юридичним особам у рамках законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регулюють цю діяльність [10].

Суттєве збільшення обсягів інформації, що надходить і переробляється в ОВС, висунуло на передній план питання підвищення ефективності роботи всіх служб за рахунок використання сучасних засобів комп'ютерної техніки, новітніх інформаційних технологій. При організації системи інформації в ОВС необхідно враховувати низку вимог, реалізація яких у стані буде забезпечувати її ефективність, а саме: інформація має бути, по-перше, необхідною; по-друге, достатньою; по-третє, мінімальною; по-четверте, вірогідною; по-п'яте, надійною; по-шосте, сучасною; по-сьоме, оперативною, по-восьме, систематичною, по-дев'яте – такою, яка може використовуватися для машинної обробки, тобто мінімально формалізованою і з максимальною уніфікацією носіїв інформації [6].

Використання комп'ютерних інформаційних систем і технологій у правоохоронній сфері вимагає: удосконалення форм і методів керування системами інформаційного забезпечення, подальшої централізації та інтеграції комп'ютерних банків даних, упровадження новітніх комп'ютерних інформаційних технологій для ведення кримінологічних обліків, розбудови та широкого використання ефективних та потужних комп'ютерних мереж, застосування спеціалізованих засобів захисту та безпеки інформації, налагодження ефективного взаємообміну кримінологічною інформацією на міждержавному рівні [2]. Подальший розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення ОВС України визначає необхідність мати показники оцінки ефективності засобів інформаційного забезпечення, запровадження сучасної моделі формування прогностичної інформації для вирішення завдань управління, що в сукупності буде сприяти вдосконаленню діяльності підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення.

У зв'язку з упровадженням у практичну діяльність органів внутрішніх справ Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України набуває особливої актуальності питання підготовки працівників органів внутрішніх справ, передусім оперативних та інформаційно-аналітичних підрозділів, до роботи з базами даних зазначених та інших відомчих інформаційних систем. Водночас результати проведеного опитування в 2010 р. практичних працівників і керівників підрозділів свідчать про недостатній рівень підготовки працівників органів внутрішніх справ, насамперед оперативних підрозділів, до роботи з комп'ютерними інформаційними підсистемами. Зокрема, 70 % опитаних ознайомлені з можливостями сучасних автоматизованих інформаційно-пошукових систем, що застосовують в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ, із наказів та інструкцій Міністерства внутрішніх справ України, 35 % – з відомчих матеріалів (оглядів, методичних рекомендацій тощо), 24 % – зі спеціальної літератури. Лише 19 % респондентів отримали необхідні знання в системі підвищення кваліфікації, 18 % – на конференціях і нарадах [9]. У зв'язку з цим, нарізла необхідність внесення відповідних змін до навчальних планів підготовки та підвищення кваліфікації працівників практичних підрозділів. На жаль, підготовка фахівців зі спеціальності "Правознавство" передбачає підготовку лише на рівні користувача у сфері інформаційних технологій, чого недостатньо для ефективної

діяльності у сфері інформаційного забезпечення правоохоронних органів, так само як і основ юридичних знань у фахівців з технічних наук. Спроби ж поєднати під час здобуття вищої освіти всіх необхідних знань, вмінь і навичок у силу тих чи інших причин ще не завершилися однозначно позитивним результатом. Тому вказана проблема ще очікує свого вирішення [7, с. 379].

На нашу думку, необхідно впровадити комплексну дистанційну систему цільової безперервної підготовки спеціалістів-користувачів обчислювальних систем ОВС, що забезпечить сучасний рівень їх професійної підготовки та перепідготовки з урахуванням особливостей операційної системи та прикладного програмного забезпечення кожного підрозділу міліції. Значну допомогу у вирішенні кадрової проблеми для інформаційно-аналітичних підрозділів ОВС України може надати запозичення досвіду правоохоронних органів зарубіжних країн, який включає насамперед формулювання основних вимог до професійної підготовки спеціалістів із інформаційного забезпечення [4]. Він передбачає, що майбутні фахівці, впроваджувачі сучасні інформаційні технології в процесі навчання або при проходженні практики мають отримувати цілісне уявлення про склад інформаційних підсистем, їх практичне застосування, технологію збору, зберігання, обробки та використання інформації. Обов'язковим для них під час навчання є набуття навичок практичної роботи з інформаційними підсистемами.

Важливе значення для ефективної інформаційної підтримки діяльності органів внутрішніх справ має вдосконалення існуючої нормативно-правової бази. За роки незалежності нормативно-правове забезпечення інформатизації ОВС змушено було розвиватися в нових для України рамках демократії та гласності, та, крім цього, в умовах стрімкого провадження новітніх технологій. У зв'язку з цим деякі сфери інформатизації ОВС залишаються не до кінця врегульованими. Непогодженість існуючих наказів та інструкцій, що регламентують інформаційне забезпечення, відсутність загальних єдиних положень, їх невідповідність новому законодавству України призводить до зниження рівня інформаційного забезпечення [11]. Для створення належних умов інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ОВС України важливо розробити і прийняти інструкції з документаційного забезпечення інформаційно-аналітичних підрозділів, порядку переліків та класифікаторів їх управлінської документації. Співробітникам цих підрозділів необхідно надати чітке правове унормування вимог щодо отримання повної і необхідної інформації для проведення аналітичних досліджень, налагодження ефективного функціонування інформаційних обліків, забезпечення їхньої вірогідності й актуальності, комплексності та системності; використання зарубіжного досвіду сучасного інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності.

Таким чином, найбільш оптимальні шляхи вирішення завдань сучасного інформаційного забезпечення ОВС мають бути досягнуті за рахунок: упровадження єдиної політики інформаційного забезпечення; створення багатоцільових інформаційних підсистем діяльності правоохоронних органів; удосконалення організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів та їх

переоснащення сучасною потужною комп'ютерною технікою з впровадженням сучасних інформаційних технологій. Для вирішення цих завдань необхідна не тільки фінансова підтримка, але й централізована нормативна база, яка спроможна забезпечити регламентацію діяльності інформаційно-аналітичних підрозділів ОВС.

У Зверненні колегії МВС України до особового складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ від 7 лютого 2012 р. визначено завдання максимально наблизити їх діяльність до потреб громадян, перейти від декларацій щодо налагодження партнерських стосунків з населенням до реальних кроків у цьому напрямку, втілювати в повсякденній службовій діяльності принцип “Людина – понад усе”, цілеспрямовано, в межах своєї компетенції усувати всі негаразди, що негативно впливають на якість життя громадян [5]. Це вимагає в значній мірі удосконалення діяльності інформаційно-аналітичних підрозділів ОВС шляхом узагальнення та впровадження в практичну діяльність органів і підрозділів ГУМВСУ досягнень науки і передового досвіду з питань правоохоронної діяльності, нових позитивних форм і методів роботи.

Література:

1. *Афанасьев В. Г.* Социальная информация / В. Г. Афанасьев. – М. : Наука, 1994. – 201 с.
2. *Вишня В. Б.* Застосування сучасних інформаційних технологій в діяльності ОВС / В. Б. Вишня, О. В. Вишня, В. О. Мирошниченко // Вісн. Запор. юрид. ін-ту ДДУВС. – 2008. – № 3. – С. 233–238.
3. *Жалгунова С. А.* Проблемні питання інформаційного забезпечення діяльності ОВС / С. А. Жалгунова // Науковий вісник ДА МВС. – 2005. – № 3. – С. 32–38.
4. Зарубіжний досвід організації підготовки кадрів для поліцейських служб. – Режим доступу : http://www.pravo.vuzlib.net/book_z809_page_69.html.
5. Звернення колегії МВС України до особового складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ від 7 лютого 2012 року. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua>.
6. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики / за ред. Р. Калужного та В. Шамрая. – К. : АДПС України, 2002. – 296 с.
7. *Катеринчук І. П.* Актуальні проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних органів України / І. П. Катеринчук // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 376–380.
8. *Коваль Р. А.* Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади / Р. А. Коваль // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2006. – № 1 (113). – С. 223–226.
9. *Мовчан А. В.* Актуальні проблеми підготовки фахівців у галузі застосування сучасних інформаційних технологій / А. В. Мовчан. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvkn.
10. Основні завдання Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua>.

11. *Парубін К. О.* Нормативно-правове забезпечення інформатизації міліції України / К. О. Парубін // *Право і безпека.* – 2012. – № 1 (43). – С. 168–171.
12. *Плішкін В. М.* Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / В. М. Плішкін. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.
13. Положення про інформаційну раду управління Міністерства внутрішніх справ України в Тернопільській області. Затверджено наказом № 421 УМВС України в Тернопільській області від 27.07.2010 р. – Режим доступу : <http://umvsu.gov.te.ua/?menu=info&id=1>.
14. Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2010 – 2014 років : Наказ МВС України від 29 липня 2010 р. № 347. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua>.
15. Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України № 436 від 12 жовтня 2009 р. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua>.
16. Стан інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС України в Харківській області. – Режим доступу : <http://www.police.kharkov.ua>.

Надійшла до редколегії 21.09.2012 р.

УДК 35.073.51

Ю. В. НЕСТЕРЯК

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Досліджено процес становлення інформаційного законодавства і розвитку державної інформаційної політики України, зокрема у сфері засобів масової інформації (ЗМІ). Проаналізовано основоположні засади державної інформаційної політики України, що дає змогу визначити пріоритетні напрями розвитку і вдосконалення державної політики у сфері ЗМІ, а також узагальнити основні фактори впливу на ефективність державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Ключові слова: державна інформаційна політика України, інформаційне суспільство, національний інформаційний простір, інформаційне законодавство, нормативно-правове забезпечення інформаційної політики.

The article examines the process of information legislation and the development of national information policy of Ukraine, particularly in the media (media). Analysis of the fundamental principles of state information policy of